

päriks ostmisel, kartes, et talude müük on jällegi mõni sissevedamis-trikk mõisnikkude poolt. Mulgid aga taipasid asja tähtsust, ostsid ruttu oma kohad päriks (õigemini, sõlmisid ostulepingud mõisnikkudega, makstes osa osturahast sisse) ja mulkide pojad siirdusid naaber-maakondadesse, kus katsusid kiiresti paremad talud ära osta. Seetõttu pidid paljud talunikest, kelle isad ja esiisad olid töötanud teataval maalapil, oma kohtadelt lahkuma äärmise meelegibedusega. See asjaolu põhjustas mulkide vihkamist, mis eriti suureks paisus Tartumaal.

„Säärase mulgi“ ideestik ja probleemistik on vahenditus seoses teose kirjutamise aja (s. o. Eesti rahvusliku ärkamisaja) ideestikuga. Oli ju talukohtade päriksostmine ja sellega ühenduses eestlaste majandusliku iseseisvumise küsimus selle ajajärgu tähtsamaid probleeme. Koidula näitab ühtlasi, et majandusliku jõukuse eeltingimuseks on haridus. Teose eesmärgiks on õhutada ka rahva hariduslike püüdeid.

H. Raudsepa hinnangu järgi on „Säärane mulk“ „esimene õnnelik katse eesti näitemängu rahvuslikule alusele seada, rahvuslike püüetega ühenduses olevaid ja neist välja kasvavaid draamaatilisi konflikte leida ning ainet rahvaliku kerguse ja talupoja-huumoriga käsitleda.“

„Säärase mulgi“ lavastusest.

Tuleb märkida, et käesolev „Säärase mulgi“ lavastus Riiklikus Teatris „Estonia“ ei toimu täpselt L. Koidula poolt antud sõnastuse järgi, vaid ümber töötatud ja täiendatud teksti alusel, kus juures suuremad lahkuminekid autorist on järgmised:

1. Esimese vaatuse sündmustik ei arene enam rehetoes, nagu see Koidulal oli ette nähtud, vaid toimub nüüd Mäeotsa talu rukkipollu ääres ja tegevus on seotud rukkilõikuse talgudega.

2. Näidendisse on võetud uusi motiive L. Koidula jutustusest „Ainuke“, kus Koidula ülistab rahvalaulu („mille loomuliku koore ja rikka sisu vastu saab harva mõni uhkes ülikonnas astuv riimitud õde“) ja näitab seda elevust, mis tekkis ärkamisajal meie külades ühenduses esimese laulupeoga ja laulukooride asutamisega, aga samuti ka vallakoolide parandamise ja uue kirjaviisi õpetamise küsimustega.

3. Teosesse on põimitud rahvalaule, rahvakombeid ja katkeid Koidula, Jannseni ja Kreutzvaldi lauludest.

4. On kasutatud A. Kunileidi koorilaulu L. Koidula sõnadele „Sind surmani küll tahan“, mida lauldi esimesel üldlaulupeol a. 1869 ja mida maalaulukoorigid sel ajal eriti armastasid.

5. Ühenduses uue materjaliga on näidendisse toodud uusi kõrvaltegelasi, nagu Veski Mann, Saare Tiiu, Lohu Tiina, Tõistre Piret, Vaariku Viuu, sulane Madis, Sauna-Mats jne.

6. Tegevuse kohaks on määratud Lääne-Tartumaa (Koidula järgi võib selleks olla ka Pärnumaa) ja tegevuse ajaks on võetud 1870. a. hilissuvi ja sügis.

Andres Särev